

Lucemburk říjen 2024

Výroční zpráva o rozpočtu EU za rok 2023: deset nejčastěji kladených otázek

1. Jakou úlohu hraje Evropský účetní dvůr ve vztahu k účetní závěrce EU?

Každý rok **prověřujeme konsolidovanou účetní závěrku EU a vyjadřujeme výrok** ke třem oblastem: zda je účetní závěrka spolehlivá, zda se příjmy EU uskutečnily v souladu s předpisy a také zda byly provedené platby v souladu s platnými předpisy. Tyto kontroly jsou základem našeho **prohlášení o věrohodnosti**, které jsme v souladu s článkem 287 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) povinni předložit Evropskému parlamentu a Radě. V roce 2023 činily celkové výdaje z rozpočtu EU **191,2 miliardy EUR**. Při zohlednění výdajů z Nástroje pro oživení a odolnost (**48,0 miliardy EUR**) činily platby EU celkem **239,2 miliardy EUR**.

2. K jakým závěrům o účetní závěrce za rok 2023 Evropský účetní dvůr dospěl?

Účetní závěrku jsme schválili jako **spolehlivou** (tj. vydali jsme o ní „čistý výrok“), jako tomu bylo každý rok od rozpočtového roku 2007. Dospěli jsme k závěru, že účetní závěrka za rok 2023 ve všech významných (materiálních) ohledech věrně zobrazuje finanční situaci EU, výsledky jejích činností, peněžní toky a změny čistých aktiv daného roku. Zjistili jsme, že příjmy nebyly ve významném (materiálním) rozsahu zatíženy chybami. V případě výdajů vydáváme dva samostatné výroky: jeden o rozpočtu EU a druhý o Nástroji pro oživení a odolnost, který je hlavním pilířem balíčku opatření EU na podporu oživení po pandemii, označovaného jako NextGenerationEU (NGEU). Odhadovaná míra chyb **ve výdajích z rozpočtu EU** činila 5,6 %. Oproti předchozím letům, kdy tato míra činila 4,2 % (2022), 3,0 % (2021) a 2,7 % (2019 a 2020), to představuje znatelný nárůst. Stejně jako v posledních čtyřech letech jsme dospěli k závěru, že chyby měly v roce 2023 rozsáhlý dopad, a vydáváme proto o výdajích **záporný výrok**. Nástroj pro oživení a odolnost se provádí způsobem, který se od výdajů z rozpočtu EU zásadně liší. Zatímco příjemci výdajů z rozpočtu EU jsou placeni za to, že provedli určité činnosti, nebo se jim proplácejí vzniklé náklady, v rámci Nástroje pro oživení a odolnost jsou členskými státy vypláceny prostředky za uspokojivé dosažení předem stanovených milníků nebo cílů. **O výdajích z Nástroje pro oživení a odolnost** proto vydáváme **samostatný výrok** a věnujeme jim ve výroční zprávě zvláštní kapitolu. U 16 z 452 kontrolovaných milníků a cílů jsme zjistili problémy se správností a šest plateb šesti členskými státy bylo zatíženo chybami. Zjistili jsme také, že v systémech členských států pro podávání zpráv a pro kontroly přetrvávají nedostatky, které z hlediska ochrany finančních zájmů EU představují riziko. Vydali jsme tedy **výrok s výhradou**.

3. Co je to „čistý výrok / výrok s výhradou / záporný výrok“?

„**Čistý**“ výrok znamená, že údaje v účetní závěrce podávají věrný a poctivý obraz a jsou v souladu s pravidly účetního výkaznictví a finančního řízení. Související operace jsou ve všech významných (materiálních) ohledech legální a správné.

Výrok „**s výhradou**“ znamená, že auditoři nemohou vyjádřit čistý výrok, ale zjištěné problémy se omezují na konkrétní oblasti.

„**Záporný**“ výrok znamená, že problémy jsou rozsáhlé.

4. Co to je „významná (materiální)“ míra chyb?

V auditní terminologii se tak označuje **hranice, nad kterou se má za to, že chyby mají výrazný dopad**. Významná (materiální) míra chyb je míra, u které je pravděpodobné, že bude mít vliv na rozhodování zamýšlených uživatelů auditní zprávy. Účetní dvůr i Komise uplatňuje při stanovení významnosti (materiality) **práh ve výši 2 %**.

5. Co naše „odhadovaná míra chyb“ znamená?

Údaj 5,6 % představuje náš odhad **objemu finančních prostředků, které neměly být** z rozpočtu EU **vyplaceny**, protože dle našeho názoru nebyly vynaloženy v souladu s předpisy EU nebo s konkrétními vnitrostátními pravidly.

Chyby se většinou týkají prostředků vyplacených nezpůsobilým příjemcům či na nezpůsobilé projekty nebo plateb na pořízení služeb a zboží nebo investic bez řádného uplatnění pravidel pro zadávání veřejných zakázek.

6. Znamená to, že 5,6 % finančních prostředků EU bylo vyplýváno?

Ne. To by bylo nepřesné tvrzení, protože mezi „chybou“ a „plýtváním“ existuje významný rozdíl. Při testování rozpočtu EU kontrolujeme, zda prostředky EU byly vydány v souladu s předpisy EU, zda jsou účtované náklady řádně vypočteny a zda byly dodrženy podmínky způsobilosti. Pakliže nebyl jeden nebo více z těchto požadavků splněn, nazýváme to „chybou“. Právě o tom údaj 5,6 % vypovídá.

Do těchto chyb spadají platby, u kterých projekty nebo příjemci nesplnili podmínky způsobilosti, ale které přesto mohou přinést zamýšlené přínosy, a **nelze je proto považovat za plýtvání**.

Můžeme uvést příklad z letošní auditní zprávy: ve zjednodušeném otevřeném zadávacím řízení na vybudování automatizované parkovací věže pro jízdní kola vyhlášeném v České republice předložil nabídku pouze jediný uchazeč, který pak zakázku také získal. Ukázalo se, že část zadávací dokumentace vypracoval hlavní subdodavatel úspěšného uchazeče a přizpůsobil ji produktu jediného uchazeče tak podrobným způsobem, že to fakticky neumožňovalo udělit zakázku rovnocenným produktům. Přestože jde o jednoznačný případ střetu zájmů a porušení vnitrostátních a unijních předpisů pro veřejné zakázky, parkovací věž byla dodána a využívá se. Může se samozřejmě stát, že výdaje, které jsou zcela legální a správné, byly vynaloženy zbytečně. Jedním takovým příkladem, o němž jsme v minulosti informovali, byla přístavní infrastruktura vybudovaná bez náležitého ohledu na plánovaný objem nákladní dopravy.

7. Představují zjištěné chyby podvod?

Ve většině případů tomu nic nenasvědčuje. Podvod je úmyslně klamavé jednání, jehož cílem je získat nějakou výhodu. Přestože zjistit podvody během obvyklých auditorůvých postupů může být obtížné, při auditním testování každoročně několik případů podezření z podvodu skutečně odhalíme.

V roce 2023 jsme z přibližně 748 kontrolovaných operací zjistili 20 takových případů. Nahlásili jsme je Evropskému úřadu pro boj proti podvodům (OLAF), který je dle nutnosti vyšetřuje a dále se jimi ve spolupráci s orgány daného členského státu zabývá. Sedmáct z těchto případů bylo rovněž nahlášeno Úřadu evropského veřejného žalobce (EPPO).

8. Co znamenají „chyby s rozsáhlým dopadem“ a „výdaje s vysokým rizikem“?

Téměř dvě třetiny rozpočtových výdajů EU v roce 2023 byly považovány za výdaje s vysokým rizikem. U výdajů celkově sice odhadujeme míru chyb na 5,6 %, avšak provedeme-li kontrolu pouze výdajů s vysokým rizikem, vzroste na 7,9 %. Vzhledem k tomu, že tyto výdaje mají z hlediska

celkových výdajů podstatný význam (64,4 %), dospěli jsme k závěru, že chyby mají rozsáhlý dopad, tj. že jsou přítomny v celém kontrolovaném základním souboru nebo v jeho **významné části**.

Výdaje s vysokým rizikem jsou spojeny hlavně s tím, když **EU proplácí** způsobilé výdaje na způsobilé činnosti (které často podléhají složitým pravidlům). Jedná se například o úhrady na výzkumné projekty (v rámci „Jednotného trhu, digitálních technologií a inovací“), investice do regionálního rozvoje a rozvoje venkova („Soudržnost, odolnost a hodnoty“ a „Přírodní zdroje a životní prostředí“) a projekty rozvojové pomoci („Sousedství a svět“).

Výdaje s nízkým rizikem představují **nárokové platby**, které se vyplácejí ve prospěch příjemců při splnění určitých (méně složitých) podmínek. Mezi takové platby patří například studentská a výzkumná stipendia (v rámci „Jednotného trhu, digitálních technologií a inovací“), přímá podpora pro zemědělce („Přírodní zdroje a životní prostředí“) a platy a důchody zaměstnanců EU („Evropská veřejná správa“).

9. Jaká je situace, pokud jde o dluh a expozici rozpočtu?

V roce 2023 **se dluh EU opět výrazně zvýšil** a na konci roku dosáhl 458,5 miliardy EUR (2022: 348,0 miliardy EUR, 2021: 236,7 miliardy EUR), a to hlavně kvůli výpůjčkám na nástroj NextGenerationEU (NGEU). EU se tak stala jedním z největších emitentů dluhopisů v Evropě. Současně se další platby úroků a kupónů v souvislosti s výpůjčkami na NGEU odhadují v rozmezí od 17 miliard EUR do 27 miliard EUR.

Expozice rozpočtu EU činila na konci roku 2023 celkem 298,0 miliardy EUR (zvýšení z 248,3 miliardy EUR v roce 2022 a 204,9 miliardy EUR v roce 2021). Důvodem byly zejména další půjčky z Nástroje pro oživení a odolnost poskytnuté členským státům a půjčky makrofinanční pomoci plus (MFA+) poskytnuté Ukrajině. Očekává se, že expozice rozpočtu EU v následujících letech poroste, zejména v důsledku nových půjček z Nástroje pro oživení a odolnost.

10. Proč Účetní dvůr upozorňuje na zvýšená rizika související s pomalým čerpáním fondů EU?

Platby z Nástroje pro oživení a odolnost byly ke konci roku 2023 nižší, než se předpokládalo.

Z částky přijatých závazků ve výši 356,4 miliardy EUR byly provedeny platby v objemu 141,6 miliardy EUR, takže k výplatě do konce roku 2026 je k dispozici něco málo přes 215 miliard EUR grantů z Nástroje pro oživení a odolnost. Když se tlak na čerpání peněz zvýší, je pravděpodobné, že vzroste i riziko chyb a nesprávných výdajů.

Zároveň bylo čerpání peněz z fondů politiky soudržnosti i v roce 2023 pomalé, což s sebou nese **riziko zrušených závazků**, které mohou ohrozit plnění cílů EU.

Výroční zpráva za rok 2023 je k dispozici ve 24 jazycích EU na adrese eca.europa.eu.